

Rapport pilot Praktijktesten
in het
voortgezet onderwijs

‘school is superleuk, thuis is drie keer niks’

19 februari 2021

‘school is superleuk, thuis is drie keer niks’

(uitspraak leerling die op 11 februari een dag naar school mocht)

Colofon

Opdrachtgever

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Uitgevoerd door

Dr. Jan Berkvens

Karen Ephraim

Datum

19 februari 2021

Inhoud

Inleiding	4
Werkwijze	5
Bevindingen	7
Bevindingen over de maatregelen zoals genoemd in Bijlage 1	7
Bevindingen over maatregelen waar scholen veel van verwachten	9
Bevinden over maatregelen die volgens scholen het verkennen waard zijn	9
Conclusies	11
Onderzoeksvraag	11
Conclusies	11
Tot slot	14
Bijlagen	15
1. Uitnodigingsbrief pilotscholen	15
2. Geïnterviewde scholen	21
3. Protocol pilotscholen	22
4. Protocol praktijkervaringsscholen	24

Inleiding

De minister heeft de wens uitgesproken de scholen voor Voortgezet Onderwijs zo snel mogelijk weer te openen. Niet alleen om verdere leerachterstanden bij leerlingen te voorkomen, maar ook met het oog op hun mentale welbevinden. In het Generiek Kader van het RIVM¹ staan adviezen en maatregelen beschreven die bij verdere opening van scholen nodig zijn om het risico op besmetting van onderwijspersoneel en leerlingen zoveel mogelijk te beperken. Het ministerie wil graag inzicht krijgen welke ruimte deze maatregelen geven om meer leerlingen naar school te laten gaan en het risico op besmetting voor onderwijspersoneel en leerlingen zoveel mogelijk te beperken.

Daartoe zijn scholen benaderd om deel te nemen aan de pilot Praktijktesten. Volgens het Outbreak Management Team zijn aanvullende maatregelen nodig om leerlingen in het voortgezet onderwijs veilig en verantwoord naar school te laten komen. Om het risico op besmetting voor onderwijspersoneel en leerlingen zoveel mogelijk te beperken, zijn aanvullende maatregelen en adviezen voor het onderwijs opgesteld.

Deelnemende scholen kregen per 8 februari onder voorwaarden toestemming om met deze aanvullende maatregelen, een verplichte en twee keuzemaatregelen, fysiek onderwijs aan alle leerlingen te geven. Gedurende de pilot zijn de deelnemende scholen bevraagd op hun ervaringen en aanbevelingen die zij hebben over de werking en uitvoerbaarheid van verplichte en keuzemaatregelen. In dit rapport staan de bevindingen met hieruit voortvloeiende conclusies. Hiertoe is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Welke maatregelen ter vermindering van de verplaatsing van en het aantal contacten tussen leerlingen en docenten én leerlingen onderling*, zijn volgens de eerste praktijktests in VO-scholen uitvoerbaar voor het bieden van fysiek onderwijs aan zoveel mogelijk leerlingen enerzijds en voorkoming van verspreiding van het COVID-19 virus anderzijds?

* Zoals genoemd in Bijlage 1 van de brief aan VO-scholen van 8 februari 2021 en gebaseerd op het Generiek Kader: Het buddiesysteem en de keuzemaatregelen.

---

¹ Generiek kader kinderopvang en scholen – 3 februari 2021

Werkwijze

Op 8 februari heeft het ministerie met een brief (Bijlage 1) scholen benaderd die deelnemen aan de pilot Sneltesten. Met deze scholen zijn goede contacten en bovendien beschikken deze scholen door sneltesten over een extra middel om bij een eventuele besmetting op school snel en adequaat te kunnen handelen. Vijf scholen uit de pilot Sneltesten nemen deel aan de pilot Praktijktesten. Deze scholen zijn op uiterlijk 11 februari gestart met de invoering van de verplichte en de keuzemaatregelen. Vier andere besturen en scholen uit de pilot Sneltesten hebben aangeboden hun eerdere en huidige ervaringen rond deze maatregelen te delen, maar zij doen niet mee aan de pilot Praktijktesten.

De steekproef is tamelijk beperkt, niet a-select en niet door de onderzoekers bepaald. De onderzoekers hebben gewerkt met de selectie die door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is aangeleverd. Er is enerzijds sprake van opportunity sampling (het gebruik maken van de mogelijkheden die zich voordeden) en anderzijds van het gericht vragen van scholen om als extra scholen deel te nemen. De scholen in de steekproef bestrijken het gebied van praktijkonderwijs tot gymnasium. Het vso is niet bevraagd. Gezien de aard van het onderzoek is het niet per se noodzakelijk met een a-selecte steekproef te werken, omdat het louter om het ophalen van informatie gaat over wat uitvoerbaar lijkt en wat niet. Er is derhalve geen sprake van representativiteit, maar de bevindingen geven wel een beeld van de ervaringen, verwachtingen, mogelijkheden en knelpunten betreffende de invoering van de genoemde maatregelen en mogelijke aanvullende maatregelen vanuit de breedte van het onderwijsveld.

De effectiviteit van de maatregelen op het voorkomen van de verspreiding van het COVID-19 virus kan in dit onderzoek niet aangetoond worden. Voor een verdere uitleg hiervan wordt verwezen naar het hoofdstuk Conclusies

In totaal zijn tien schoolleiders en bestuurders van negen scholen en besturen in negen interviews bevraagd (zie Bijlage 2). Vier van de scholen zijn aangesloten bij hetzelfde bestuur. De gesprekken zijn gevoerd als semigestructureerde interviews. De interviewprotocollen (Bijlagen 3 en 4) waren toegespitst op de deelgroep (de vijf scholen behorende tot de pilot Praktijktesten en de vier scholen behorende tot de pilot Sneltesten maar niet tot de pilot Praktijktesten). De interviews vonden plaats op dinsdag 16 en woensdag 17 februari 2021 middels beeldbellen. Alle gesprekspartners hadden ter voorbereiding op het gesprek van tevoren het bij hun situatie passende interviewprotocol ontvangen. Elk gesprek duurde tussen de 45 en 60 minuten en bestond uit een korte introductie en het inhoudelijke gesprek, waarbij het interviewprotocol als leidraad werd gebruikt. Afhankelijk van het gesprek werden alle of een aantal vragen besproken. Dit was afhankelijk van de loop die het gesprek volgde: sommige vragen bleken niet relevant voor de specifieke situatie van de school.

Na afloop van elk interview werden de antwoorden verwerkt in een antwoordvel per school. Deze verslaglegging was puntsgewijs. De negen verslagen werden vervolgens per maatregel zoals gesteld in Bijlage 1 van de brief van het Ministerie geanalyseerd. Alle maatregelen uit Bijlage 1 van de brief zijn de revue gepasseerd. Er is nadrukkelijk gekeken naar de volgende maatregelen:

- Spreiding van begin- en eindtijden
- Spreiding van pauzes
- Leraren van lokaal laten wisselen
- Doorstroom in het gebouw optimaliseren
- Buddysysteem

Aanvullende bevindingen en ervaringen van de scholen die in de interviews aan de orde zijn gekomen, zijn gegroepeerd rond maatregelen waar scholen veel van verwachten en maatregelen die daarnaast het verkennen waard zijn.

Gezien het geringe aantal scholen dat aan het onderzoek meedeed en de nog kleinere groep daarbinnen die de maatregelen uit Bijlage 1 van de brief verkend en deels ingevoerd hadden, bleek het niet mogelijk harde uitspraken te doen in de vorm van percentages en verhoudingen.

Bevindingen

Bevindingen over de maatregelen zoals genoemd in Bijlage 1

In het onderzoek is gekeken naar maatregelen die in Bijlage 1 van de brief van OCW aan scholen van 8 februari 2021 genoemd worden en betrekking hebben op het minimaliseren van contacten en verplaatsingen in scholen en naar het buddysysteem.

De maatregelen ter minimalisering van contacten en verplaatsingen in scholen zijn uitgewerkt in: spreiding van begin- en eindtijden, spreiding van de pauzes, het laten wisselen van lokalen door docenten in plaats van leerlingen, het optimaliseren van de doorstroom in het gebouw en het buddysysteem. Deze zullen nu na elkaar worden behandeld.

Spreiding van begin- en eindtijden

De spreiding van begin- en eindtijden van de schooldag wordt door een aantal scholen benoemd als een werkbare maatregel, die al vorm heeft gekregen. Om de druk op ruimte in de school te spreiden beginnen klassen gespreid over de ochtend aan hun lesdag, bijvoorbeeld op het 1e, 2e of 3e uur en zijn de laatste uren voor klassen eveneens gespreid. Andere scholen kiezen ervoor om leerlingen gespreid tot het gebouw toe te laten, of ze gespreid het pand te laten verlaten, met tussenpozen van bijvoorbeeld een paar minuten om opstoppingen in de gangen te voorkomen. Er is één school die ervoor kiest om de kluisjes niet te gebruiken om de doorstroom rond begin en einde van de dag en gedurende de dag niet te belemmeren.

Voor andere scholen is spreiding van de begin- en eindtijden ingewikkeld omdat zij veel leerlingen hebben die met speciaal of openbaar vervoer naar school komen. Het spreiden van begin- en eindtijden werkt dan juist in de hand dat leerlingen tijdens het wachten samenklonteren en zich te dicht bij elkaar in de buurt bevinden. Een aantal scholen geeft aan dat het spreiden van begin- en eindtijden met name voor leraren die in verschillende delen van de school lesgeven onhandig is: klassen moeten dan wachten tot de docent klaar is met een eerdere les, of moeten enige tijd alleen gelaten worden om op tijd in een andere les te zijn.

Eén van de scholen heeft zowel het rooster als de lesdag verkort, zodat er in de middag ruimte is ontstaan om leerlingen die extra hulp willen of nodig hebben uit te nodigen op school. Op die manier worden alle leerlingen een deel van de week op school bediend, terwijl leerlingen die extra zorg nodig hebben op school ondersteuning kunnen krijgen.

Spreiding van pauzes

Het spreiden van pauzes gebeurt op weinig scholen omdat het relatief veel onrust in de school brengt als klassen eerder of later aan hun pauze beginnen dan anderen. Het gebouw is hierbij een belangrijk gegeven: scholen waarbij de pauzeruimte zich centraal in de school bevindt lenen zich moeilijker voor het gespreid houden van pauzes. Sommige scholen kiezen ervoor om leerlingen pauze in de lokalen te laten houden, zodat de maatregelen beter gehandhaafd kunnen worden, terwijl andere scholen juist de grote aula willen gebruiken omdat daar meer overzicht gehouden kan worden. Hoe dan ook geldt dat het houden van toezicht door leraren als resultaat heeft dat zij zelf tijdens hun pauze nauwelijks aan pauze toekomen. Twee scholen huren externe surveillanten in om de druk op leraren te verminderen. Er zijn ook scholen die ervoor kiezen om de leerlingen buiten pauze te laten houden. Eén school heeft daar zelfs grote tenten voor geplaatst, zodat leerlingen buiten droog en op voldoende afstand pauze kunnen houden. Een andere keuze die scholen maken, is de pauze uit het

rooster te halen door de leerlingen een dagdeel naar school te laten komen, aansluitende lessen te laten volgen met een boterham tussendoor en daarna naar huis te sturen.

Scholen geven aan dat de pauzes en de bewegingen op de gangen tussen lessen in de momenten zijn waarop de situatie nauwelijks controleerbaar is: leerlingen komen dan gemakkelijk bij elkaar in de buurt omdat gangen smal zijn, maar ook omdat leerlingen het fijn vinden om elkaar dan weer te zien. Handhaving kost veel tijd en energie en zet de pedagogische relatie onder druk. Eén van de scholen heeft de pauzes ingekort naar 15 minuten om het lang bij elkaar zijn van leerlingen in een buitenlessituatie te voorkomen.

Leraren van lokaal laten wisselen

In plaats van leerlingen van lokaal laten wisselen, kunnen ook leraren verplaatsen. Scholen geven aan dat dit vooral voor onderbouwklassen haalbaar is, met uitzondering van vakken in praktijklokalen. Voor bovenbouwklassen waar veel in clusters wordt gewerkt is het onmogelijk omdat leerlingen verschillende vakken volgen in wisselende samenstelling. Sommige scholen bieden ook onderbouwleerlingen keuzes aan die zorgen voor een systeem dat vergelijkbaar is met het clustersysteem van de bovenbouw.

Doorstroom in het gebouw optimaliseren

Scholen hebben sinds het begin van de coronacrisis alles uit de kast getrokken om de doorstroom in het gebouw zo optimaal mogelijk vorm te geven. Er wordt gewerkt met looprichtingen, het openen van alternatieve in- en uitgangen en personeel dat de doorstroom helpt bevorderen. Stickers met pijlen en waarschuwingen, strepen op de grond en allerlei andere signaleringen zijn volop aanwezig. Een enkele school heeft instructievideo's vervaardigd. Leerlingen en personeel houden zich over het algemeen best goed aan deze maatregelen.

In een aantal gevallen blijft doorstroom een probleem. Dat komt voornamelijk door beperkingen in het gebouw: de gangen zijn te smal en er zijn te weinig alternatieve in- en uitgangen. Eén school benoemde de situatie waarin de hele school eenrichtingsverkeer werd gemaakt vanwege de beperkte breedte van de gangen, met als gevolg dat een leerling die twee meter van het toilet was de hele school door moest om er te geraken en dat personeel kilometers onder weg was voor een kopje koffie, maar ook het snel verlaten van het gebouw door grote groepen leerlingen is dan niet meer mogelijk. Gevolg was dat mensen tegen de stroom in liepen en het systeem moeilijk te handhaven bleek. Zodra personeel het goede voorbeeld loslaat, is een maatregel nauwelijks meer te handhaven.

Buddysysteem

Op één school na zijn alle scholen terughoudend over het buddysysteem. Het buddysysteem is erop gericht om meer leerlingen in de klas te kunnen ontvangen door vaste tweetallen te vormen die onderling de anderhalve meter niet hoeven te handhaven. Op die manier zijn er meer leerlingen in hetzelfde lokaal te plaatsen dan in de situatie waarin leerlingen individueel op anderhalve meter afstand moeten blijven.

De enige school die enthousiast is over het buddysysteem kenmerkt zich door relatief kleine klassen, waardoor vrijwel alle leerlingen bij de meeste lessen met de buddymaatregel in het lokaal passen. De terughoudendheid van de andere scholen komt voort uit het feit dat klassen groter en lokalen kleiner zijn, er sprake is van clusters (bijvoorbeeld in de bovenbouw) of van andere groeperingsvormen dan vaste klassen, of van praktijklessen waarbij in veel gevallen individueel gewerkt wordt. Een aantal scholen vraagt zich af het pedagogisch en onderwijskundig verantwoord is om de duo's bij alle vakken hetzelfde te laten zijn. Ongeveer de helft van de scholen denkt dat het buddysysteem op hun locaties nauwelijks soelaas biedt omdat ze van een halve bezetting naar hooguit twee derde kunnen komen, wat er nog steeds voor zorgt dat een deel van de leerlingen niet in de les aanwezig kan zijn. Het derde deel dat overblijft is een eenheid die niet gemakkelijk elders is onder te brengen. Hierdoor blijft de

situatie van hybride lessen – in de zin dat een deel van de klas de les op school volgt en een deel via het scherm vanuit huis – bestaan. Dit is voor de meeste scholen nauwelijks een optie omdat de kwaliteit van het onderwijs voor de leerlingen die de les thuis moeten volgen te laag is.

Bevindingen over maatregelen waar scholen veel van verwachten

De hoop van veel scholen is gevestigd op het inregelen van sneltesten, gekoppeld aan monitoring van de situatie op school en snelle isolatie van besmette leerlingen of klassen. Eén bestuur heeft een eigen routekaart ontwikkeld met maatregelen die kunnen worden losgelaten of ingevoerd naarmate er minder of meer besmettingen worden gevonden. Andere scholen zijn nog niet zo ver en worstelen nog met de lokale GGD om een werkbare situatie tot stand te brengen waarin snel en adequaat gehandeld kan worden. De bureaucratische rompslomp om ouders toestemming te vragen om kinderen te mogen testen is een enorme last voor scholen die nauwelijks voldoende respons oplevert.

Twee andere scholen noemen het vaccineren van hun personeel als mogelijkheid om leraren met een sterker gevoel van veiligheid hun werk te laten doen. Als leraren zich veilig voelen, kunnen naar de mening van deze scholen de afstandsmaatregelen losgelaten worden. Daarnaast geeft een aantal scholen aan dat het lijkt dat sommige algemene maatregelen naar de achtergrond zijn verdwenen, zoals de hygiënemaatregelen (met name regelmatig handen wassen), het thuis blijven bij ziekte en het laten testen bij klachten. Zij noemen ze als beproefde maatregelen die wel degelijk van belang zijn bij het voorkomen van overdracht van het virus. Zij zien graag extra aandacht voor deze maatregelen. Veel scholen hebben extra schoonmaak gefaciliteerd gedurende de dag om toiletten, deurklinken, trapleuningen en tafelloppervlakten te laten reinigen.

Eén school wijst erop dat ze regelmatig beschermingsmiddelen aanschafft voor haar leerlingen waarvan meer dan 70% uit gezinnen komt die onder de armoedegrens leven. Het zou voor de school veel uitmaken als dergelijke middelen, maar ook bestickering etc. bij de gemeente kosteloos opgehaald kan worden.

Bevindingen over maatregelen die volgens scholen het verkennen waard zijn

Alle scholen noemen mogelijke maatregelen die in meer of mindere mate interessant kunnen zijn voor verdere verkenning. Het plaatsen van tenten op het schoolplein om ruimte te creëren en leerlingen op voldoende afstand buiten te kunnen laten pauzeren is een eerdergenoemde maatregel, evenals het inkorten van de lesdag waardoor leerlingen de grote pauze niet op school hoeven doorbrengen. Andere interessante maatregelen die scholen treffen zijn bijvoorbeeld het inhuren van studenten als ‘crowd manager’, het uitnodigen van gedragswetenschappers om feedback te krijgen over wat er binnen de school verbeterd zou kunnen en het invoeren van wekelijkse Teams-bijeenkomsten met personeel en directie om iedereen geïnformeerd en betrokken te houden. Een goed werkend coronateam binnen de school dat goede contacten onderhoudt met de GGD zodat er snel kan worden geacteerd volgens adequate protocollen is nog niet op alle scholen optimaal actief.

Op veel scholen wordt getracht ruimte te creëren door klassen te verdelen over twee lokalen, of de mogelijkheid om op andere locaties lessen te geven, zoals bijvoorbeeld in buurthuizen of theaters. Sommige scholen hebben de bestaande samenwerking met buurthuizen verder vormgegeven en laten leerlingen daar onder begeleiding aan schoolopdrachten werken. Bij sommige bedrijven of ondernemingen wordt gemakkelijker ruimte gevonden om lesonderdelen onder te brengen. Andere scholen hebben contact gezocht met bijvoorbeeld het theater, maar lopen aan tegen bureaucratische

terughoudendheid en besluitvorming: het initiatief strandde door terughoudendheid van de gemeente en het doorschuiven van het verzoek naar de veiligheidsregio.

Het beperken van de bureaucratie op meerdere terreinen zou scholen erg kunnen helpen. Te denken valt aan oplossingen voor problemen die ontstaan rond de AVG, de besluitvorming tussen scholen en instanties en het al eerdergenoemde contact met de GGD.

Conclusies

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag die in dit rapport aan de orde is:

Welke maatregelen ter vermindering van de verplaatsing van en het aantal contacten tussen leerlingen en docenten én leerlingen onderling*, zijn volgens de eerste praktijktests in VO-scholen uitvoerbaar voor het bieden van fysiek onderwijs aan zoveel mogelijk leerlingen enerzijds en voorkoming van verspreiding van het COVID-19 virus anderzijds?

* Zoals genoemd in Bijlage 1 van de brief aan VO-scholen van 8 februari 2021 en gebaseerd op het Generiek Kader: het buddiesysteem en de keuzemaatregelen

Ter beantwoording van deze vraag hebben scholen in interviews antwoord gegeven op vragen over de uitvoerbaarheid van de maatregelen zoals genoemd in Bijlage 1 van de brief. De antwoorden die de bevroegde scholen hebben gegeven zijn dusdanig van aard, dat het eerste deel van de onderzoeksvraag van dit onderzoek niet eenduidig is te beantwoorden. De uitvoerbaarheid van de verplichte en keuzemaatregelen blijkt in sterke mate af te hangen van de context van elke individuele school. De individuele context van een school wordt bijvoorbeeld bepaald door:

- Grootte en inrichting van het gebouw
- Locatie van de school
- Onderwijstype
- Het al dan niet hebben van meerdere onderwijstypen op dezelfde locatie
- Inrichting van het onderwijs
- Leerling populatie
- Personeelssamenstelling

Het tweede deel van de onderzoeksvraag geeft aan waarop de maatregelen gericht zijn, maar het rapport doet geen uitspraak over de werking van de verplichte- en keuzemaatregelen op het beperken van de verspreiding van het COVID-19-virus. Hier zijn verschillende redenen voor aan te wijzen. Er heeft geen 0-meting plaatsgevonden in de deelnemende scholen (bijvoorbeeld in december toen de scholen nog open waren). Ook is er geen controlegroep ingericht (scholen die ook meer leerlingen naar school mogen laten komen, maar zonder zich aan de aanvullende maatregelen te houden) en de looptijd van de pilot is te kort om de toe- of afname van het aantal besmettingen te kunnen meten en monitoren – gelet op de incubatietijd van het virus. Tot slot is bij het gelijktijdig invoeren van een pakket maatregelen nooit inzichtelijk te maken welk effect iedere afzonderlijke maatregel heeft op het verminderen van het aantal besmettingen.

In dit rapport worden drie conclusies getrokken, die hieronder zijn weergegeven. Tot slot worden de mogelijke consequenties van de deze conclusies kort besproken.

Conclusies

Scholen willen heel graag open

Alle bevroegde scholen hebben aangegeven zo spoedig mogelijk open te willen gaan voor al hun leerlingen. Zij geven in verschillende bewoordingen aan dat het contact met leerlingen essentieel is voor het uitvoeren van hun maatschappelijke opdracht. Die taak bestaat uit het begeleiden van

leerlingen bij kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Alle drie deze deeltaken staan onder druk bij iedere inrichting van het onderwijs gedurende de coronapandemie. Een aantal scholen vreest dat de nadruk gemakkelijk op kwalificatie komt te liggen, zowel bij het thuis volgen van onderwijs, als bij (beperkte) komst naar school: de tijd die er is dreigt gebruikt te worden voor het voorbereiden op het examen of toetsen. Socialisatie en subjectificatie verdwijnen in de huidige situatie grotendeels naar de achtergrond. Daarom kiest een deel van de scholen ervoor om bij opening van de scholen juist te beginnen met het weer in contact komen met leerlingen, bijvoorbeeld door veel tijd in te roosteren voor de mentor.

Over de anderhalvemetermaatregel voor leerlingen in de VO-leeftijd verschillen de opvattingen. Eén school vindt het belangrijk die regel als uitgangspunt te blijven nemen, enkele andere scholen zouden liever de maatregel beperkt zien worden tot één meter, terwijl de meeste scholen liever geen afstandsregels voor leerlingen zouden willen hebben. Alle scholen onderbouwen hun standpunten. Het meest genoemde argument is dat het bij pubers onmogelijk is de anderhalve- of éénmeterregel te handhaven: tijdens de lessen in lokalen lukt het doorgaans nog wel, maar in de gemeenschappelijke ruimtes of op het schoolplein is het onmogelijk om leerlingen afstand van elkaar te laten houden. Deze constatering heeft gevolgen voor hoe scholen denken over de andere maatregelen die betrekking hebben op het spreiden van leerlingen.

Tenminste één school is bang dat een te grote mate van contactmogelijkheden, door het loslaten van de afstandsregel tussen leerlingen, kan leiden tot nieuwe maatregelen waardoor het ingeregelde systeem op school weer op de kop zal moeten. Scholen geven nadrukkelijk aan dat ze een plan van aanpak willen maken dat voor langere tijd werkbaar is, ook als zich een piek in besmettingen aandient.

De meeste scholen zijn niet erg enthousiast over de buddymaatregel. Als de maatregel ergens effectief kan zijn dan is het in de onderbouw, met name in scholen met kleine klassen of grotere lokalen en waar geen wisselende groepssamenstellingen zijn. Voor de meeste scholen geldt dat ze een minimale uitbreiding voorzien in het aantal leerlingen dat door de maatregel extra op school ontvangen kan worden. Op de meeste scholen betekent dit dat er geen hele klassen ontvangen kunnen worden. Daarnaast blijft scepsis bestaan over het feit dat leerlingen dan bij bepaalde lessen tussen duo's afstand houden, maar dat zodra ze buiten de klassensituatie zijn de afstandsmaatregelen loslaten.

Scholen voelen zich verantwoordelijk voor leerlingen en personeel

Scholen zien het belang van algemene maatregelen. Zij voelen zich verantwoordelijk voor het welzijn en de veiligheid van de leerlingen en de medewerkers. Geen van de scholen heeft aangegeven dat ze het belang van maatregelen ter voorkoming van de overdracht van het COVID-19 virus onbelangrijk vindt. De algemene maatregelen proberen zij zo goed mogelijk in te zetten en daarbij benoemen ze specifiek:

- Handhygiëne
- Mondmaskers
- Ventilatie
- Thuisblijven en testen bij verschijnselen
- Looprichtingen in het gebouw optimaliseren

Verschillende scholen zouden graag de aandacht hiervoor versterkt zien, zij zijn bang dat de aandacht voor deze maatregelen gaandeweg te veel verslapt omdat de nadruk op nieuwe maatregelen komt te liggen.

Scholen hebben de meeste twijfel over de uitvoerbaarheid van de maatregel over het afstand houden. Dit gaat louter over het afstand houden tussen leerlingen onderling. De afstand tussen leerlingen en de leraren valt daarbuiten, die maatregel is in de praktijk prima uitvoerbaar. Scholen

vragen zich af of het mogelijk is om de gevolgen van het loslaten van de afstandsmaatregel als een ingecalculeerd risico te zien. Ze geven aan zelf niet de afweging te kunnen maken of dat ingecalculeerde risico aanvaardbaar is. Hierover zouden zij graag een uitspraak van experts willen hebben.

Alle scholen geven aan eventuele angsten van leraren serieus te nemen en samen met hen oplossingen te kunnen vinden om zo veilig en gerust mogelijk het werk te laten doen. Voorbeelden die gegeven worden zijn de keuze tussen online en fysiek werken, het ter beschikking hebben van beschermingsmaterialen en toegang tot sneltesten.

Scholen geven aan dat de communicatie met ouders over coronamaatregelen in sommige gevallen prima en in andere gevallen moeizaam gaat. Scholen zijn inmiddels gewend met mensen om te gaan die het bestaan van het virus of de noodzaak van maatregelen in twijfel trekken, alsook met ouders die taalbarrières ervaren of anderszins de regels niet begrijpen. Dat kost veel tijd, zeker als er toestemming gevraagd moet worden die voor de uitvoering van maatregelen noodzakelijk is.

Scholen hebben kaders én ruimte nodig

De scholen hebben behoefte aan kaders die hen helpen om beslissingen te nemen om hun leerlingen veilig en verantwoord op school te ontvangen. Die kaders moeten tijdig ter beschikking komen. Een school is een complexe organisatie die niet van de ene op de andere dag anders ingericht kan zijn. De scholen hebben dat al meerdere keren - zo'n zes tot acht keer in de afgelopen elf maanden - moeten doen en de rek is er wat dat betreft uit bij medewerkers.

Voor het invoeren van maatregelen waarbij het rooster aangepast moet worden, docenten hun lessen gaan omvormen en leerlingen en ouders goed geïnformeerd kunnen worden zodat er een soepele overgang kan plaatsvinden naar de nieuwe situatie geven scholen aan minimaal een week nodig te hebben. Voordat genoemde activiteiten uitgevoerd kunnen worden is ondersteunende besluitvorming van de Medezeggenschapsraad nodig. Ook dit kost enige tijd.

Alle scholen benoemen de grote diversiteit aan variabelen tussen scholen zoals het soort en de locatie en grootte van het gebouw, het onderwijstype, het al dan niet hebben van meerdere onderwijstypen op dezelfde locatie de leerling populatie, de personeelssamenstelling en de inrichting van het onderwijs. Gedetailleerde maatregelen leiden niet tot een werkbaar resultaat: hoe gedetailleerder de regels beschreven worden, hoe moeilijker het voor scholen wordt om de maatregelen passend vorm te geven en goed uit te voeren en hoe moeilijker het is om draagvlak te vinden voor de uitvoering ervan.

Scholen geven meerdere voorbeelden van maatregelen die uiteindelijk een averechts effect hebben op dat wat met die maatregelen wordt beoogd. Voorbeelden daarvan zijn het instellen van eenrichtingsverkeer waardoor er situaties ontstaan waarin leerlingen veel langer door de school onderweg zijn dan noodzakelijk is; verschillende start- en eindtijden die niet aansluiten op speciaal of openbaar vervoer waardoor leerlingen langer met elkaar wachten; vaste lokalen voor leerlingen waardoor er tijdens de wissel van docenten geen toezicht is in die lokalen en leerlingen de afstandsregels vergeten.

Scholen pleiten dan ook voor een algemeen kader en een bepaalde mate van ruimte om de maatregelen te kneden naar de uitdagingen van de eigen situatie. Ze vragen daarbij om het krijgen van vertrouwen in een uitvoering die past binnen de richtlijnen en zijn bereid zich te verantwoorden voor de keuzes die ze maken.

Tot slot

In algemene zin kan gesteld worden dat de verplichte algemene maatregelen zoals genoemd in Bijlage 1 van de brief uitvoerbaar zijn, met uitzondering van de anderhalvemetermaatregel: het lukt scholen om deze maatregel in de lokalen te handhaven, maar daarbuiten is dat veel minder het geval. Dit is een cruciale conclusie omdat deze maatregel in theorie voor de hand ligt maar in de praktijk bij deze leeftijdscategorie leerlingen ondanks alle aanwijzingen nauwelijks vol te houden blijkt. De anderhalvemetermaatregel ligt echter ten grondslag aan de maatregelen ter vermindering van de contacten en verplaatsingen. De mate waarin het scholen lukt om de anderhalvemetermaatregel vorm te geven beïnvloedt de uitvoerbaarheid van de andere maatregelen.

‘als een puber een andere puber ziet gebeurt er iets, dan vergeten ze even de 1,5 m’

Voor de maatregelen gericht op het verminderen van contacten en verplaatsingen geldt dat scholen dat doen waar het kan. Het spreiden van begin- en eindtijden en/of pauzes en het laten wisselen van docenten van lokalen in plaats van leerlingen is afhankelijk van de context van de school. Het verbeteren van de doorstroom in en rond het gebouw heeft alle aandacht van de scholen: in veel gevallen is de situatie al optimaal. Over het buddysysteem zijn de meeste van de bevroegde scholen terughoudend: zij verwachten meer problemen dan dat het bijdraagt aan een voor hen werkbare oplossing.

Rond het bron- en contactonderzoek en het (snel)testbeleid kan geconcludeerd worden dat scholen het meeste zien in een gericht en snel testbeleid, in samenspel met andere maatregelen. Zij plaatsen kanttekeningen bij de vrijwilligheid, de gevolgen van de privacywetgeving en de bureaucratie rond toestemming van ouders: dit zorgt voor veel administratie en kost veel tijd, met een gering aantal toestemmingsformulieren als resultaat. Het bijhouden van klassenindelingen, plattegronden en de absentie lijkt minder een probleem, als duidelijk is dat de inspanning die hiervoor geleverd moet worden bijdraagt aan het kunnen ontvangen van leerlingen op school. Het contact met de GGD verschilt per school, maar in algemene zin kan gesteld worden dat GGD's niet op de hoogte zijn van pilots, scholen in een aantal gevallen geen vast aanspreekpunt hebben en dat de bureaucratie pragmatisch en vlot handelen in de weg staat.

Welke maatregelen de overheid scholen ook zal voorschrijven, voor veel scholen is het belangrijk voldoende tijd te krijgen voor de vertaling van de maatregelen naar de specifieke schoolsituatie. Tegelijkertijd lijkt het wenselijk dat de set maatregelen die gekozen wordt voor rust zorgt en robuust genoeg is om bij een eventuele nieuwe piek van toepassing te kunnen blijven om te voorkomen dat de hele inrichting van het onderwijs op een school weer op de schop moet. Mocht de keuze gemaakt worden om het onderwijs voor wat betreft de afstandsregel in een uitzonderingspositie ten opzichte van andere sectoren te plaatsen, dan is voor scholen van belang dat de boodschap van het kabinet is dat die geboden ruimte als een aanvaardbaar risico wordt gezien. Zonder een dergelijke onderstreping zal het voor scholen moeilijk zijn om die uitzonderingspositie te verdedigen.

Scholen willen niets liever dan zo snel mogelijk weer helemaal open zijn voor hun leerlingen. Ze zijn bereid tot alle inspanningen die daarvoor nodig zijn. Het belang van de leerlingen weegt voor hen zwaarder dan welk ander belang dan ook. Zoals een schoolleider het verwoordt: ‘Ondanks al het gedoe geeft het op school hebben van leerlingen energie!’ En zoals leerlingen het zeiden: ‘School is superleuk, thuis is drie keer niks.’

Bijlage 1 brief schoolbesturen pilot praktijktesten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Voortgezet Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersonen

Onze referentie

Bijlagen

- 1 – maatregelen
- 2 – aanmeldformulier
- 3 – Generiek Kader
(vertrouwelijk)

Datum 8 februari 2021
Betreft Verzoek deelname pilot Praktijktesten

Geacht schoolbestuur, beste schoolleider,

Vandaag zijn de basisscholen weer opengegaan. Dat is goed nieuws. Voor leerlingen is fysiek onderwijs immers het allerbeste, niet alleen om verdere leerachterstanden te voorkomen, maar ook met het oog op hun mentale welbevinden. Ook voor het voortgezet onderwijs is mij er alles aan gelegen om de scholen zo spoedig mogelijk op een verantwoorde manier weer te kunnen heropenen voor alle leerlingen. Zoals bekend blijven de VO-scholen voor fysieke lessen vooralsnog gesloten tot maandag 1 maart 2021, behoudens de uitzonderingscategorieën, waaronder de Pro- en VSO-scholen. Op 23 februari wordt besloten of en zo ja, hoe de scholen in het hele voortgezet onderwijs na 1 maart weer volledig heropend kunnen worden. Ik wil de scholen uit uw bestuur die meewerken aan de pilot Sneltesten echter de mogelijkheid geven mee te werken aan de pilot Praktijktesten. Dit betekent dat u per direct onder voorwaarden toestemming krijgt om met aanvullende maatregelen fysiek onderwijs aan alle leerlingen te geven. In deze brief licht ik de pilot en de voorwaarden toe.

Nieuwe voorschriften heropening voortgezet onderwijs

Volgens het Outbreak Management Team (OMT) zijn aanvullende maatregelen nodig om leerlingen in het VO veilig en verantwoord naar school te laten komen. In het Generiek kader (GK) van het RIVM staan adviezen en maatregelen beschreven die bij verdere opening van de school nodig zijn om het risico op besmetting van onderwijspersoneel en leerlingen zo veel mogelijk te beperken. Dit kader is door het OMT bekrachtigd en het kabinet heeft besloten om de maatregelen uit dit kader over te nemen.

Doel pilot Praktijktesten

Ik heb de hulp van een aantal VO-scholen nodig om de maatregelen en adviezen uit het GK op een praktische manier te kunnen vertalen voor het hele scholenveld en om de effecten en de uitvoerbaarheid ervan te kunnen meten. In dit GK staan waardevolle adviezen (zoals over afstand houden, het vormen van buddy's en doorstroming) die we in deze pilot graag willen testen. We willen graag inzicht krijgen welke ruimte deze maatregelen geven om meer leerlingen naar school te

Pagina 1 van 6

laten gaan. Tevens wil ik bezien of het lukt om besmettingen zoveel mogelijk te voorkomen. Ik vraag hiervoor in eerste instantie specifiek de scholen die al meewerken aan de pilot Sneltesten, omdat mijn ministerie met deze scholen al goede contacten heeft. Bovendien beschikken deze scholen door de sneltesten over een extra middel om bij een eventuele besmetting op school snel en adequaat te kunnen reageren.

Uw belang

Als uw school deelneemt aan de pilot Praktijktesten, krijgt u de ruimte om alle leerlingen naar school te laten komen, met inachtneming van het GK. In de praktijk zal dit – door de noodzakelijke maatregelen zoals beschreven in het GK – betekenen dat niet alle leerlingen tegelijkertijd weer op school kunnen zijn. Wel is de verwachting dat meer leerlingen dan nu tegelijkertijd op school kunnen zijn. Bovendien krijgen leerlingen die niet tot de huidige uitzonderingscategorieën behoren ook weer de kans naar school te gaan. Het wordt op deze wijze bijvoorbeeld mogelijk om desgewenst alle leerlingen een of meer keren per week weer naar school te laten komen, zodat ze fysiek onderwijs krijgen en (een deel van) hun klasgenoten weer kunnen zien. Vanzelfsprekend blijft ook fysiek onderwijs voor de leerlingen die wel tot de uitzonderingscategorieën behoren van groot belang. Hierbij is maatwerk mogelijk.

Vrijwillige deelname

Als school bepaalt u zelf – in overleg met betrokkenen zoals de MR – of u wilt deelnemen en op welke manier u dat wilt doen. Daarbij beslist u zelf over de vraag voor welke (groepen) leerlingen u (een deel van) het fysieke onderwijs wilt opstarten. Ook bepaalt u zelf de manier waarop het onderwijs praktisch wordt georganiseerd. We begrijpen dat we met deze pilot veel van u vragen. Deelname aan deze pilot is dan ook nadrukkelijk vrijwillig, al juich ik deelname in het belang van de gehele VO-sector vanzelfsprekend van harte toe. Uw ervaringen kunnen een grote bijdrage leveren aan een spoedige en veilige heropening van alle VO-scholen.

Looptijd

Formeel is de vroegst mogelijke startdatum vandaag, maandag 8 februari 2021. Natuurlijk begrijp ik dat er tijd nodig is om de noodzakelijke voorbereidingen te kunnen treffen en om hierover te kunnen communiceren met ouders en leerlingen. De pilot loopt tot en met 19 februari 2021, omdat de informatie die wordt opgehaald bij de pilot van belang is voor de besluitvorming die op 23 februari 2021 zal plaatsvinden over mogelijke heropening van het voortgezet onderwijs. Het gaat voornamelijk dus effectief over twee weken. Indien de VO-scholen toch langer dicht blijven, is onze inzet om deze pilot te verlengen. Als u besluit deel te nemen, verzoek ik u uiterlijk donderdag 11 februari te starten en mij voor die tijd daarover te berichten.

Veiligheid onderwijspersoneel en leerlingen

Ik vind het verantwoord om de scholen die nu al aan de pilot Sneltesten deelnemen de mogelijkheid te geven de komende twee weken alle leerlingen weer naar school te laten gaan met inachtneming van de adviezen en maatregelen uit het GK. Door de inzet van sneltesten kan een eventuele uitbraak van het COVID-19 virus onder leerlingen en onderwijspersoneel op school veel sneller worden signaleerd en geïsoleerd. Hierdoor neemt het besmettingsrisico af. Daarnaast

zullen de aanvullende maatregelen uit het GK zorgen voor verdere inperking van de risico's van besmetting van in de school aanwezige personen.

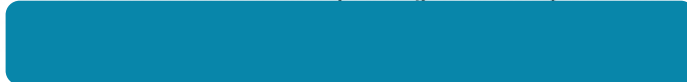
Onze referentie

Twee voorwaarden voor deelname

Als u besluit deel te nemen, gelden er twee belangrijke voorwaarden:

1. De maatregelen uit het GK dienen te worden opgevolgd. Het GK treft u bijgaand aan (bijlage 3). Het is nog niet gepubliceerd en ik verzoek u vriendelijk dit niet verder te verspreiden. Zie voor een concrete uitwerking van de maatregelen bijlage 1.
2. Om van uw praktijkervaring te kunnen leren, zal ik de ontwikkelingen laten monitoren. U dient hiervoor het bijgevoegde format (bijlage 2) op uiterlijk 10 februari 2021 terug te mailen, waarin u aangeeft welke maatregelen u de komende weken toetst. Daarnaast wordt u binnen twee weken telefonisch benaderd om uw bevindingen en aanbevelingen over de werking en uitvoerbaarheid van de genomen maatregelen te bespreken.

Uiteraard wil ik u ondersteunen bij het slagen van deze pilot. Heeft u vragen,

Ik kijk uit naar uw reactie en hoop op uw deelname!

Met vriendelijke groet,

De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
namens deze,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Verheule'.

Timon Verheule
Directeur Voortgezet Onderwijs

BIJLAGE 1: Maatregelen praktijktesten voortgezet onderwijs

Onze referentie

Om het risico op besmetting voor onderwijspersoneel en leerlingen zoveel mogelijk te beperken, zijn aanvullende maatregelen en adviezen voor het onderwijs opgesteld. Deze zijn door het RIVM beschreven in een zogeheten Generiek kader (hierna: GK), dat door het OMT is bekrachtigd en door het kabinet is overgenomen.

In algemene zin geldt dat de maatregelen erop zijn gericht om het aantal contacten tussen alle aanwezigen op school te verminderen, het aantal verplaatsingen te beperken en zodoende de verspreiding van het coronavirus te verkleinen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat bij een besmetting minder leerlingen en minder medewerkers risico lopen en in quarantaine moeten, zodat de continuïteit van het onderwijs zoveel mogelijk wordt geborgd.

De maatregelen die pilotscholen moeten nemen om weer veilig open te kunnen, worden hieronder toegelicht. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- a. Verplichte maatregelen;
- b. Keuzemaatregelen.

Mogelijkheden pilotscholen

Scholen die deelnemen aan de pilot krijgen volledige vrijheid in de keuze welke leerlingen fysiek onderwijs krijgen. Op deze manier kan flexibel worden gekeken hoe, op eigen oordeel van de school, alle leerlingen zo goed en passend mogelijk onderwijs kunnen krijgen. Van belang blijft wel dat de leerlingen die tot de uitzonderingscategorieën behoren zoveel mogelijk fysiek les blijven krijgen, maar hierin is maatwerk mogelijk.

Als uw school deelneemt aan deze pilot, zijn er enkele verplichte maatregelen waaraan u moet voldoen. Een deel van deze verplichte maatregelen geldt al langer, een deel is nieuw. Daarnaast zijn er nog enkele keuzemaatregelen, waarvan u er meerdere kunt kiezen. In overleg met het personeel en de MR kunt u bepalen hoe u de maatregelen precies invult.

De drie onderstaande categorieën worden hierna uitgewerkt in verplichte maatregelen en keuzemaatregelen:

1. Algemeen;
2. Contacten en verplaatsingen;
3. Het bron- en contactonderzoek en testbeleid.

Uitwerking maatregelen

1. Algemeen

Net als in de rest van de samenleving zijn de basisregels nog steeds de beste manier om de verspreiding van het COVID-19-virus in te dammen: Blijf thuis bij klachten en laat je testen.

Verplichte maatregelen

- a. Al het personeel en de leerlingen op school houden 1,5 meter afstand. Voor pro-scholen, vso-scholen en praktijkgerichte lessen in het vmbo geldt dat er zo veel als mogelijk afstand wordt gehouden. Voor buddy's geldt de afstandsregel niet. Zie 2b;

Pagina 4 van 6

- b. Leerlingen en medewerkers dragen binnen school een mondneusmasker, behalve tijdens de les;
- c. Iedere school is verplicht om minimaal één preventiemedewerker aan te stellen. De preventiemedewerker werkt actief aan het bevorderen van de veiligheid en de gezondheid binnen de school. Zie voor meer informatie het [steunpunt RI&E](#);
- d. Alle andere zaken dan les aan leerlingen, zoals werkoverleg, teammiddagen, ouderavonden, open dagen en proefflessen voor leerlingen uit groep 8 vinden niet op school plaats;
- e. Hygiënemaatregelen (zie de aangescherpte richtlijnen in het GK) en een goede ventilatie blijven van onverminderd belang;
- f. Leerlingen in quarantaine krijgen waar mogelijk onderwijs op afstand. Deze leerlingen hebben geen recht op afstandsonderwijs, maar scholen wordt gevraagd zich in te spannen om het onderwijs aan deze leerlingen te continueren;
- g. Indien een school moet sluiten, wordt dit gemeld bij de inspectie van het onderwijs via het internet-schooldossier (ISD).

Onze referentie

2. Contacten en verplaatsingen

Om verspreiding van het coronavirus te voorkomen is het effectief om het aantal contacten tussen onderwijspersoneel en leerlingen en beide groepen onderling te beperken. Hierbij helpt het ook om het aantal verplaatsingen binnen de school te minimaliseren.

Verplichte maatregelen

- a. Leerlingen komen zoveel mogelijk zelf naar school. Indien wel noodzakelijk is dat leerlingen worden gebracht, houden de ouders/verzorgers afstand van anderen en dragen zij zowel binnen als buiten een mondneusmasker.
- b. Scholen creëren een buddysysteem waarbij vaste groepjes van twee leerlingen kunnen samenwerken. De afstandsregel geldt niet voor deze tweetallen. Hierdoor wordt het mogelijk om per klaslokaal meer leerlingen les te geven, waarbij tegelijkertijd het risico van verspreiding beperkt blijft. Daarbij zijn vier zaken belangrijk:
  - 1) Tussen verschillende tweetallen dient 1,5 meter afstand gehouden te worden, voor pro- en vso-scholen blijft de huidige uitzonderingsregel van kracht;
  - 2) Scholen houden een actuele registratie bij van welke tweetallen gevormd zijn. Dit is van belang in verband met het bron- en contactonderwijs en de daaruit volgende test- en quarantaineverplichtingen;
  - 3) Een gevormd duo blijft de gehele pilotperiode in stand;
  - 4) Het buddysysteem is mogelijk voor de bovenbouw minder goed uitvoerbaar, omdat deze leerlingen niet in vaste klassen zitten. Toch horen we graag of, en op welke manier, dit systeem ook in de bovenbouw geschikt is.

Keuzemaatregelen, waarvan de school er minimaal twee moet kiezen

- a. Werk met een spreiding van begin- en eindtijden en/of gespreide pauzes. De maatregel is bedoeld om te voorkomen dat alle leerlingen zich op hetzelfde moment verplaatsen. Een optie hierbij is ook om een dagelijks

Pagina 5 van 6

wisselend deel van de klassen de pauze in het eigen klaslokaal te laten doorbrengen;

Onze referentie

- b. Laat alleen docenten van lokaal wisselen in plaats van de leerlingen. Werk met vaste zitplaatsen in de klas en houd bij wie waar zit. Het is niet noodzakelijk om deze maatregel voor alle klassen door te voeren, maar bijvoorbeeld voor enkele klassen of een leerjaar;
- c. Verbeter de doorstroom in en rond het gebouw, bijvoorbeeld door maatregelen als éénrichtingsverkeer te implementeren. Verken ook of het mogelijk is om het schoolplein, garderobes en kantines zoveel mogelijk in te delen, zodat alle leerlingen hun eigen plek hebben.

3. Het bron- en contactonderzoek en testbeleid

In het geval van een besmetting doet de GGD bron- en contactonderzoek (bco) en zal indien nodig samen met de school gekeken worden naar mogelijk aanvullende maatregelen, afhankelijk van de omstandigheden. Het bco is recentelijk aangescherpt. Voor deze pilot wordt echter gebruik gemaakt van het testprotocol in de pilot Sneltesten.

Verplichte maatregelen

- a. Stel als school, naast een protocol, een eigen stappenplan op voor besmettingen of uitbraken op school. Leg hierin alle COVID-19 gerelateerde afspraken vast en hoe er met ouders gecommuniceerd wordt;
- b. Indien er nog geen contact is met de GGD, neem dan contact met hen op om te overleggen over de samenwerking, de protocollen en procedures;
- c. Houdt een goede administratie bij van klassenindelingen en – plattegronden en dagelijkse presentatie per klas om een bco te vergemakkelijken.

4. Relatie GK tot Bijlage 1

Het kabinet heeft aangegeven het GK over te nemen. Deze bijlage 1 is grotendeels gebaseerd op het GK, maar daaraan niet helemaal gelijk. In de komende periode wordt samen met de sociale partners gewerkt aan een vertaling voor het hele scholenveld. De ervaringen uit deze pilot Praktijktesten dragen daar aan bij. Er is daarom voor gekozen om bepaalde suggesties uit het GK voor de pilot verplicht te stellen. In deze pilot wordt bijvoorbeeld de suggestie voor het instellen van buddy's verplicht gesteld, omdat we naar de werking daarvan erg nieuwsgierig zijn.

Bijlage 2 geïnterviewde scholen

Pilotscholen Praktijktesten

D. van den Berg
directeur
Praktijkschool Accent Centrum – Rotterdam

J. A. Gerritsen
afdelingshoofd
Melanchthon Schiebroek – Rotterdam

G. van Hoek
algemeen directeur
Broeckland College – Breukelen

C. J. Kom
lid algemene directie
B. Ouwens
Bestuursadviseur onderwijs CVO
Marnix Gymnasium – Rotterdam

V. Wolsheimer
vestigingsdirecteur
Melanchthon Wilgenplaslaan - Rotterdam

Besturen/scholen Praktijkervaringen

D. Dondertman
directeur bedrijfsvoering
Veluwe Onderwijsgroep - Apeldoorn

H.A.M. van den Boorn
waarnemend directeur
Seyster College - Zeist

L. van den Berg
directeur
PRO33College - Amersfoort

M. Depla
directeur
Pouwer College - Utrecht

Bijlage 3 protocol pilotscholen

Vragenlijst voor pilotscholen

Inleiding

Hartelijk dank voor uw tijd om in de komende drie kwartier tot een uur onze vragen te beantwoorden over de maatregelen die u heeft uitgewerkt om meer leerlingen op school te ontvangen. Wij zijn Karen Ephraim en Jan Berkvens en voeren deze interviews in opdracht van het ministerie van OCW. De antwoorden van de interviews worden verwerkt in een rapport dat wordt gebruikt bij de besluitvorming over het heropenen van het voorgezet onderwijs vanaf 1 maart 2021.

Algemeen

1. Waarom wilde uw school meedoen aan de pilot?
2. Welke aanvullende maatregelen uit de pilot heeft uw school ingevoerd?
  - I. Spreiding van begin- en eindtijden
  - II. Spreiding van pauzes
  - III. Alleen docenten van lokaal laten wisselen
  - IV. Doorstroom in het gebouw optimaliseren
  - V. ...
3. Zijn er verplichte maatregelen uit Bijlage 1 van de brief van OCW op 8 februari 2021 die op uw school nog niet zijn ingevoerd of moeilijk uitvoerbaar zijn? Zo ja, waarom?

Buddysysteem

4. Wat verwacht u van de maatregel 'buddysysteem'?
5. Hoe heeft uw school het buddysysteem ingericht (verschil boven- en onderbouw)?
6. Hoe gaat uw school om met de administratieve druk (klassenindelingen en – plattegronden)?
7. Hoeveel leerlingen kunt u per klas extra ontvangen door dit systeem?
8. Hoe werkt het systeem in de praktijk?
9. Wat zijn beperkende factoren bij dit systeem?
10. Hoe zou het systeem aangepast kunnen worden om praktischer of veiliger te kunnen zijn?

Verder minimaliseren van contact en verplaatsingen

11. Kunt u van de gekozen keuzemaatregelen aangeven (op grond van Algemeen 2):
  - a. Hoe u deze maatregel georganiseerd heeft (tijd, aanpak, behulpzaamheid roosterprogramma)?
  - b. Hoe de maatregel werkt in de praktijk?
  - c. Wat knelpunten zijn?
  - d. Hoe de uitvoering van de maatregel kan worden verbeterd?
12. Hoeveel leerlingen heeft u sinds de pilot extra op school kunnen ontvangen, in % van de schoolpopulatie?
13. Op welke manier hebben deze maatregelen invloed gehad op de bediening van uitzonderingsgroepen, zoals eindexamenleerlingen of kwetsbare leerlingen?

De maatregelen overziend...

14. Als u de volgende maatregelen in volgorde zou moeten zetten op grond van haalbaarheid en ook voor wat betreft vermindering van het aantal contacten en beperken van verplaatsing, hoe zouden die twee lijstjes er dan uitzien?

Maatregelen	Meest haalbaar	Hoogste vermindering
1. Buddysysteem		
2. Actuele registratie en plattegronden		
3. Gespreide tijden		
4. Docenten wisselen van lokaal		
5. Verbeterde doorstroom		
6. X		
	Minst haalbaar	Laagste vermindering

15. Zijn er dingen die niet moeten maar wel werken? Zo ja, waar denkt u dan aan?
16. Zijn er nog andere mogelijkheden – hoe ontluikend ook – waar u aan denkt om het aantal leerlingen dat u op school kunt ontvangen verder te verhogen? Zo ja, waar denkt u dan aan?

Tot slot

17. In hoeverre heeft deelname aan de pilot het gevoel van veiligheid bij uw medewerkers beïnvloed?
18. Als u kijkt naar het lesprogramma dat leerlingen op school volgen, welke inhoudelijke afwegingen zijn er dan gemaakt (mentoraat/contact/kernvakken)?

Bijlage 4 protocol praktijkervaringsscholen

Vragenlijst voor praktijkervaringsscholen

Inleiding

Hartelijk dank voor uw tijd om in de komende drie kwartier tot een uur onze vragen te beantwoorden over de maatregelen die u heeft uitgewerkt of overweegt om meer leerlingen op school te ontvangen. Wij zijn Karen Ephraim en Jan Berkvens en voeren deze interviews in opdracht van het ministerie van OCW. De antwoorden van de interviews worden verwerkt in een rapport dat wordt gebruikt bij de besluitvorming over het heropenen van het voorgezet onderwijs vanaf 1 maart 2021. U heeft aangegeven dat we u mogen bevragen op maatregelen die u heeft ingevoerd (of aan het voorbereiden bent) om contacten tussen leerlingen en verplaatsingen binnen de school te beperken.

Algemeen

1. Welke groepen leerlingen ontvangt u momenteel op school en welke nog niet?
2. Welke maatregelen (nieuw of aangepast) heeft uw school ingevoerd of bent u aan het voorbereiden?
  - I.Spreiding van begin- en eindtijden
  - II.Spreiding van pauzes
  - III.Alleen docenten van lokaal laten wisselen
  - IV.Doorstroom in het gebouw optimaliseren
  - V....
3. Zijn er maatregelen die u wel overweegt maar nog niet zijn ingevoerd of moeilijk uitvoerbaar zijn? Zo ja, waarom?

Buddysysteem

4. Wat verwacht u van de maatregel 'buddysysteem', waarbij twee leerlingen als duo de anderhalve meter maatregel niet hoeven handhaven onderling?
5. Hoe krijgt het buddysysteem op uw school vorm (verschil boven- en onderbouw)?
6. Hoe gaat uw school om met de administratieve druk (klassenindelingen en – plattegronden)?
7. Hoeveel leerlingen kunt u per klas extra ontvangen door dit systeem?
8. Wat zijn beperkende factoren bij dit systeem?
9. Hoe zou het systeem aangepast kunnen worden om praktischer of veiliger te kunnen zijn?

Verder minimaliseren van contact en verplaatsingen

10. Kunt u van de door u bij vraag 2 genoemde maatregelen aangeven:
  - a. Hoe deze maatregel er op uw school uitziet of uit zou kunnen zien?
  - b. Hoe de maatregel werkt of zou kunnen werken in de praktijk?
  - c. Wat knelpunten zijn?
  - d. Hoe de uitvoering van de maatregel kan worden verbeterd?
11. Hoeveel leerlingen verwacht u door de maatregelen extra op school te kunnen ontvangen, in % van de schoolpopulatie?
12. Op welke manier verwacht u dat de door u getroffen of in te voeren maatregelen invloed hebben op de bediening van uitzonderingsgroepen, zoals eindexamenleerlingen of kwetsbare leerlingen?

De maatregelen overziend...

13. Als u de volgende maatregelen in volgorde zou moeten zetten op grond van haalbaarheid en ook voor wat betreft vermindering van het aantal contacten en beperken van verplaatsing, hoe zouden die twee lijstjes er dan uitzien?

Maatregelen	Meest haalbaar	Hoogste vermindering
1. Buddysysteem		
2. Actuele registratie en plattegronden		
3. Gespreide tijden		
4. Docenten wisselen van lokaal		
5. Verbeterde doorstroom		
6. X		
	Minst haalbaar	Laagste vermindering

14. Zijn er dingen die niet moeten maar wel werken? Zo ja, waar denkt u dan aan?
 15. Zijn er nog andere mogelijkheden – hoe ontluikend ook – waar u aan denkt om het aantal leerlingen dat u op school kunt ontvangen verder te verhogen? Zo ja, waar denkt u dan aan?

Tot slot

16. In hoeverre beïnvloedt het binnen de school werken aan maatregelen het gevoel van veiligheid bij uw medewerkers?
 17. Als u kijkt naar het lesprogramma dat leerlingen op school volgen, welke inhoudelijke afwegingen zijn er dan gemaakt (mentoraat/contact/kernvakken)?